

หนังสือดีสิบ

ชยสาโรภิกขุ

หนังสือดีสิบ
วัดสุทัศนเทพวราราม

๗. สุทัศนเทพวราราม ๑๑. เมือง

๑๑. สุทัศนเทพวราราม

49000

๐๑-๕๔๕๕๔๓๓

ชยสาโรภิกขุ

ISBN : 974-89526-5-7

พิมพ์ครั้งแรก	๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐	จำนวน	๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒	ธันวาคม ๒๕๕๐	จำนวน	๑๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓	๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑	จำนวน	๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๔	๑ มีนาคม ๒๕๕๑	จำนวน	๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๕	เมษายน ๒๕๕๑	จำนวน	๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๖	๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑	จำนวน	๒,๓๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๗	๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑	จำนวน	๖,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๘	พฤศจิกายน ๒๕๕๑	จำนวน	๑,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๙	๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒	จำนวน	๘,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๑๐	๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒	จำนวน	๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๑๑	มกราคม ๒๕๕๓	จำนวน	๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๑๒	๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	จำนวน	๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๑๓	๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔	จำนวน	๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๑๔	๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕	จำนวน	๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖
คณะศิษย์จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมบรรณการ
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ภาพปก จักรพันธ์ โปษยกฤต
รูปเล่ม-ดำเนินการผลิต ปาปรัส พับลิเคชั่น ๐-๒๒๘๗-๒๔๔๒

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก คัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย
หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อขออนุญาตจาก
เจ้าอาวาสวัดป่าหนานาชาติ
บ้านมุงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๓๑๐

ข้าพเจ้าและภรรยา พร้อมด้วยเพื่อน ได้มีโอกาส
อ่านหนังสือธรรมะ “หนี้ศักดิ์สิทธิ์” อันเป็นพระธรรมเทศนา
ที่พระอาจารย์ชยสาโร อดีตรักษาการเจ้าอาวาสวัดป่า
นันทาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แสดงธรรมในเรื่องการ
ตอบแทนบุญคุณต่อพ่อแม่ และพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็น
พระธรรมเทศนาที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องปฏิบัติการคุณ
ต่อมารดาบิดา ควรจะมอบให้เป็นธรรมบรรณาการแก่
บรรดาญาติสนิทมิตรสหาย และผู้ที่เคารพนับถือในโอกาส
ต่างๆ ที่สมควร เพื่อจะได้อ่าน ศึกษา และใช้เป็นแนวทาง
ในการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป จึงกราบขออนุญาตจัดพิมพ์
หนังสือดังกล่าว และพระอาจารย์ชยสาโร ท่านก็ได้เมตตา
ตอบรับอนุญาตแล้ว

จึงขอกราบอนุโมทนา กราบขอบพระคุณ และ
กราบนมัสการมายังพระอาจารย์ชยสาโร ด้วยความเคารพ
อย่างสูง

George

ศาสตราจารย์(พิเศษ)นายแพทย์อุทัย เจนพานิชย์
พฤศจิกายน ๒๕๕๖

คำอนุโมทนา

หนังสือ หนี้ศักดิ์สิทธิ์ เกิดจากการที่ คุณสุธาร สุขยางค์ ได้ขอให้อาตมาแสดงธรรมในเรื่องการตอบแทน บุญคุณของพ่อแม่ เพื่อจัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทานใน วาระครบรอบอายุ ๘๐ ปีของคุณสุรีย์ เดชอุดม คุณแม่ ของคุณสุธาร

อาตมาได้เทศน์ตามการนิมนต์ - หลังจากได้ ปรับปรุงต้นฉบับและขยายความในบางข้อแล้ว อาตมา ได้อนุญาตให้จัดพิมพ์ตามความประสงค์ ในที่นี้อาตมา จึงขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของคุณสุธารด้วย

ด้วยผลบุญที่เกิดจากการให้ธรรมทานครั้งนี้ ขอให้ คุณสุธาร คุณสุรีย์ พร้อมด้วยพ่อแม่และลูกทั้งหลาย ทั้งปวงจงเจริญด้วยความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อความประพฤติ ที่งดงาม ความไม่เห็นแก่ตัวและความรู้เท่าทันชีวิตของตน ขอให้ทุกคนเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ส่งเสริมความดี

ซึ่งกันและกัน และช่วยปราบความไม่ดีซึ่งกันและกัน
ด้วยเมตตาและปัญญา ตลอดกาลนานเทอญ

ชยสาร ภิภุช

วัดป่านานาชาติ

๓๐ กันยายน ๒๕๔๐

“พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า
ในโลกนี้ผู้ที่ไม่เคยเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นพี่
เป็นน้องของเราในชาติก่อนหาได้ยากมาก
ฉะนั้น ผู้ที่ซาบซึ้งในบุญคุณของผู้มีอุปการคุณต่อตน
ควรจำบทนี้ไว้ด้วย
แล้วให้เราปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน
ในลักษณะเป็นเพื่อนที่ดี
และให้เราเป็นเพื่อนที่ดีของโลกที่เราอยู่ด้วย”

หนังสือดีสี่บท

เมื่อยี่สิบกว่าปีที่แล้ว ตอนที่ยังไม่ได้บวช อาตมา
เชื่อว่าปัญญาเกิดจากประสบการณ์ จึงเดินทางออกจาก
บ้านเกิดเมืองนอนที่ประเทศอังกฤษ ะเหเร่ร่อนหา
ประสบการณ์ชีวิตทางยุโรปและเอเชีย ยิ่งลำบากยิ่งชอบ
เพราะรู้สึกว่าการลำบากช่วยให้รู้จักตัวเองมากขึ้น ซึ่ง
เป็นกำไรชีวิต

แต่การเดินทางไปอินเดียผิดหวังนิดหน่อย ไม่ได้
ทำหายอย่างที่เราคาดหวัง ขากลับจึงตัดสินใจลองเดินทาง
จากประเทศปากีสถานไปยังอังกฤษโดยไม่ใช้เงิน โบกจร

ไปเรื่อยๆ อยากจะรู้ว่าเป็นไปได้ไหม อยากจะทราบ
ความรู้สึกของผู้ไม่มีอะไรอย่างลึกซึ้ง

ผจญภัยเยอะเหมือนกันและผ่านเหตุการณ์ที่ไม่มี
วันลืมเลือน อย่างเช่น พอถึงเตหราน เมืองหลวงของ
ประเทศอิหร่าน รู้สึกจะหมดแรงแล้ว ผอมแห้งบักโกรก
เสื้อผ้าก็มอมแมมกระด้างกระด่าง คงดูน่าเกลียดพอสมควร
เห็นหน้าในกระจกห้องน้ำสาธารณะก็ตกใจ ส่วนใจก็เป็น
เปรมตมากขึ้นทุกวัน กังวลหมกมุ่นแต่ในเรื่องอาหารการ
กิน วันนี้เราจะมียะไรทานไหมหนอ? แต่ละวันท้องจะ
อืดจะว่างก็แล้วแต่น้ำใจของเพื่อนมนุษย์ เราจำเป็นต้อง
พึ่งบารมีเพราะไม่มีอย่างอื่น

พอดีเจอผู้ชายอิหร่านคนหนึ่ง เขาคงสงสารและ
อยากฝึกพูดภาษาอังกฤษด้วย เขาจึงพาไปกินน้ำชา
แล้วให้สตางค์ไปเล็กๆ น้อยๆ กลางคืนพักข้างถนนใน
ซอยเงียบ กลัวว่าตำรวจเห็นจะซ้อม รุ่งเช้าเดินไปร้าน
ขายซูบแห่งหนึ่ง ซึ่งจำได้ว่าซื้อซูบหนึ่งจานแล้วเขาให้
ขนมปังฟรี ในขณะที่กำลังเดินไปโดยพยายามไม่มอง

ร้านอาหารข้างทางที่ดึงดูดตาเหลือเกิน ไม่ดมกลิ่นหอมที่
โชยออกมา เราได้สวนทางกับผู้หญิงคนหนึ่ง เขาเห็นเรา
แล้วก็หยุดชะงัก จ้องมองเราอย่างตะลึงลึงพักหนึ่ง
แล้วเดินตรงมาหาหน้าบูดบึ้ง แล้วสั่งให้ตามเขาไปโดยใช้
ภาษามือ เราเป็นนักแสดงหาเลยยอมตามไป เดินไปสัก
สิบนาทีก็ถึงตึกแถว ชั้นลิฟต์ไปถึงชั้นที่สี่ สันนิษฐานว่า
คงเป็นบ้านเขา แต่เขาไม่พูดไม่จาอะไรเลย ยิ้มก็ไม่ยิ้ม
หน้ามึงทิ้งตลอด

พอเปิดประตูเข้าไปปรากฏว่าเป็นบ้านของผู้หญิง
คนนี้จริงๆ เขาพาเข้าห้องครัวแล้วชี้ไปที่เก้าอี้ ให้นั่ง นิ่ง
แล้วเขาเอาอาหารมาให้ทานหลาย ๆ อย่าง อาตมารู้สึก
เหมือนกับขึ้นสวรรค์ ทำให้รู้ว่าอาหารที่อร่อยที่สุดในโลก
คืออาหารที่ทานในขณะที่หิวและท้องกำลังร้องจ๊อกๆ เขา
เรียกลูกชายมา สั่งอะไรก็ไม่รู้เพราะฟังไม่รู้เรื่อง แต่
สังเกตว่าลูกดูจะอายุไล่เลี่ยกับเรา สักพักใหญ่ลูกชายก็
กลับมาด้วยกางเกงและเสื้อเชิ้ตชุดหนึ่ง พอเขาเห็นว่าเรา
อืดหน้าสำราญแล้วก็ชี้ไปที่ห้องน้ำ สั่งให้อาบน้ำเปลี่ยน
ผ้าชุดใหม่ (ของเก่าน่าจะเอาไปเผา) เขาไม่ยิ้ม ไม่แย้ม

ไม่พูดจาอะไรเลย มีแต่สิ่งอย่างเดียว ขณะที่อาบนํ้าอยู่ก็คิดสันนิษฐานว่าแม่คนนี้อาจเห็นอาตมาแล้ววาดภาพนึกถึงลูกชายเขาเองว่า ถ้าสมมุติว่าลูกเราเดินทางไปต่างประเทศแล้วตกทุกข์ได้ยากอย่างนี้ อยู่ในสภาพน่าสมเพชอย่างนี้ มันจะเป็นอย่างไร ฉะนั้น อาตมาจึงคิดว่าเขาช่วยเราด้วยความรักของแม่ เลยคิดแต่งตั้งเขาเป็นแม่กิตติมศักดิ์ประจำเมืองอิหร่าน ยืนยิ้มหน้าบานอยู่ในห้องนํ้าคนเดียว

เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขาก็ไปส่งเราตรงจุดที่ได้เจอกัน แล้วเดินลุยเข้าไปในกระแสน้ำในเมืองที่กำลังเดินไปทำงาน อาตมาเฝ้ามองผู้หญิงอิหร่านคนนั้นถูกหมู่ชนกลืนไป รู้อย่างแม่นยำว่าชาตินี้คงไม่มีวันลืมเขาได้ อาตมาประทับใจและซาบซึ้งมาก น้ำตาทำท่าจะไหลคลอ เขาให้เราทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักกันเลย ตัวสูงๆ ผอมๆ เหมือนไม้เสียบผิจากป่าช้าที่ไหนก็ไม่รู้ เสื้อผ้าก็เหม็นสกปรก ผมงก็ยาวรุงรัง แต่เขากลับไม่รังเกียจเลย มีหน้าซำยังพาเราไปที่บ้านและดูแลเหมือนเราเป็นลูกของเขาเองโดยไม่หวังอะไรตอบแทนจากเราเลยแม้แต่การขอบคุณ เวลาผ่าน

มายี่สิบกว่าปีแล้ว อาตมาจึงอยากประกาศคุณของพระโพธิสัตว์หน้าบูตคนนี้ ให้ทุกคนได้ทราบว่าแม่ในเมืองใหญ่ๆ ก็ยังมีคนดีและอาจมีมากกว่าที่เราคิด

ไม่ใช่เพียงแค่นี้คนเดียว ตอนสมัยที่อาตมาแสวงหาประสบการณ์ชีวิตนั้น ได้รับความเมตตาอารี ความช่วยเหลือเจือจานจากคนหลายๆ ชาติ ทั้งๆ ที่เราไม่ได้ขออะไรจากใคร ทำให้ตั้งใจว่ามีโอกาสเมื่อไหร่ ต้องช่วยคนอื่นบ้าง ต้องมีส่วนในการสืบอายุของน้ำใจในหมู่มนุษย์ แม้สังคมทั่วไปจะตัดกัณดารคุณงามความดีเพียงไร แต่ขอให้เราพยายามเป็นแหล่งเขียวเล็กๆ แก่เพื่อนร่วมโลกก็ยังดี

ต่อมาอาตมาได้กลับไปอยู่อินเดียอีกครั้งหนึ่ง พักปฏิบัติธรรมกับครูบาอาจารย์สายฮินดูองค์หนึ่ง ท่านน่าเลื่อมใสมาก มีข้อวัตรปฏิบัติคล้ายกับของพุทธ อยู่กับท่านมีเวลานั่งคิดไตร่ตรองชีวิตของตนเองมาก ตอนบ่ายชอบเดินขึ้นเขาไปนั่งใต้ต้นไม้เก่าแก่ท่ามกลางสายลม ดูทะเลสาบข้างล่างและทะเลทรายที่เหยียดยาวออกไปถึง

ขอบฟ้า ความคิดก็ปลอดโปร่งดี แล้ววันหนึ่งก็นั่งนึก
 แปลกใจตัวเองว่า เมื่อไหร่ที่เราจะเลิกในความมีน้ำใจของ
 ผู้ที่เคยเกื้อกูลการเดินทางของเรา ให้อาหารบ้าง ให้ที่พัก
 ลักคินสองคืนบ้าง เราจะรู้สึกถึงทุกครั้ง แต่ทำไมพ่อแม่
 เลี้ยงเรามา ๑๘ ปี ให้อาหารทุกวันไม่เคยขาด วันละ
 สามมื้อบ้าง สี่มื้อบ้างและยังเป็นห่วงว่าจะไม่ถูกปากเราอีก
 ท่านให้ทั้งเสื้อผ้าและที่นอนยามป่วยไข้ท่านก็พาไปหาหมอ
 และดูเหมือนว่าท่านจะเป็นทุกข์มากกว่าเราเสียอีก ทำไม
 เราไม่เคยซึ่งในเรื่องนี้เลย? มันไม่ยุติธรรมและน่าละอาย
 สำนึกตัวว่าประมาทเหลือเกิน ในขณะนั้นเหมือนเขื่อนพัง
 ตัวอย่างความดีของพ่อแม่ไหลทะลักเข้ามาในจิตจน
 ตื่นตันใจมาก นี่คือจุดเริ่มต้นของการรู้จักบุญคุณของ
 พ่อแม่ในชีวิตของอาตมา

เราคิดต่อไปว่าตอนคุณแม่ท้องก็คงลำบาก ในช่วง
 แรกคงแพ้ท้อง ต่อมาการเดินทาง การเหิน การเคลื่อนไหว
 ทุกประเภทคงไม่สะดวกไปหมด ปวดเมื่อย แต่ท่านก็
 ยอมเพราะเชื่อว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้นมีความหมายและ
 ความหมายนั้นคือเรา

ตอนเด็กเราต้องอาศัยท่านหมดทุกอย่าง ทำไม
 เรารู้สึกเฉย ๆ เหมือนกับว่าเป็นหน้าที่ของท่านที่จะต้อง
 ให้และเป็นสิทธิของเราที่จะรับ ต่อมาเลยสำนึกว่า ที่มี
 โอกาสปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นที่พึ่งของตน ก็อาศัยที่ว่า
 คุณพ่อคุณแม่เคยเป็นที่พึ่งอันมั่นคงแก่เราในกาลก่อน
 ทำให้จิตใจเรามีฐานที่เข้มแข็งพอที่จะสู้กับกิเลสของเราได้

เมื่ออายุ ๒๐ ปี อาตมาเดินทางมาเมืองไทยเพื่อบวช
 ในบวรพระพุทธศาสนา โยมพ่อโยมแม่ก็ไม่ขัดข้อง เพราะ
 ต้องการให้ลูกดำเนินชีวิตในทางที่พอใจและมีความสุข
 ได้ชนะความหวังส่วนตัวในใจของท่าน ปีที่แล้วนี้เองที่
 โยมแม่สารภาพกับอาตมาว่าวันที่ลูกจากบ้านไปเป็นวันที่
 แม่เศร้าโศกที่สุดในชีวิต อาตมาประทับใจมากที่ท่านพูด
 อย่างนั้น แต่ที่ประทับใจยิ่งกว่านั้นคือการที่โยมแม่
 อดทน ไม่พูดให้เราทราบความทุกข์นี้ตั้ง ๒๐ ปี เพราะ
 กลัวเราจะไม่สบายใจ

พอบวชแล้ว บางครั้งอดที่จะตำหนิตัวเองไม่ได้
 เหมือนกันว่าตอนอยู่กับพ่อแม่มีโอกาสตอบแทนบุญคุณ

ท่านทุกวันแต่ไม่ค่อยได้ทำอะไร เดี่ยวนี้อยากทำแต่ทำไม่ได้เพราะอยู่ท่ามกลางและเป็นพระ จึงรู้สึกเสียดาย ต้องตั้งใจแผ่เมตตาแก่ท่านทุกวัน

ในภาษาอังกฤษคำว่า “บุญคุณของพ่อแม่” ไม่มี ที่เมืองนอก ความรักและความผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูกมีอยู่เหมือนกันเป็นเรื่องธรรมดา แต่ความรู้สึกว่าสมาชิกครอบครัวมีหน้าที่ต่อกันมีน้อยกว่าที่นี่ ชาวตะวันตกชอบเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบการก้าวก่าย ไม่ค่อยเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีความลึกซึ้งอะไร ไม่เห็นว่าพ่อแม่มีสิทธิ์อะไรพิเศษที่จะได้กำหนดแนวทางชีวิตของลูก

ในบทสอนเกี่ยวกับสัมมาทิฐิระดับโลกีย์คือพื้นฐานของความเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไรในชีวิต พระพุทธองค์ทรงตรัสข้อหนึ่งว่าต้องเชื่อว่าพ่อแม่จริงแม่มีจริง อ่านแล้วชวนให้งั้น เอ เรื่องนี้น่าจะชัดเจนต่อทุกคนอยู่แล้ว ใครจะไม่รู้ว่าคนเราจะเกิดเป็นคนได้ก็เพราะมีพ่อแม่

ในเรื่องนี้ขอให้เข้าใจว่าเป็นสำนวนในภาษาบาลี อาจแปลขยายความได้ว่า ต้องเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีความหมายสำคัญที่ควรยอมรับและเคารพ ความสัมพันธ์นี้เป็นเรื่องลึกซึ้งและลึกซึ้ง พระพุทธองค์ทรงสอนว่าไม่มีบาปกรรมใดๆ หนักกว่าการฆ่ามารดาหรือบิดา ในภาษาบาลีท่านเรียกว่าเป็นอนันตริยกรรม คือกรรมชนิดที่ล้นเกินบาปแล้วกลับตัวอย่างไรก็แก้ไม่ได้เลย ฉะนั้น องค์ลีลามาลำคน ๕๕๕ คน แต่ยังบรรลुเป็นพระอรหันต์ได้ แต่ถ้าสมมุติว่าองค์ลีลามาลได้ฆ่าพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวก็หมดหนทาง เรียกว่าเป็นเรื่องลึกซึ้ง ไม่ใช่ว่าพระพุทธองค์ทรงสอนอย่างนั้นเพียงเพื่อเป็นอุบายช่วยเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัวนะ แต่เป็นลัทธิธรรมความจริงที่ท่านทรงค้นพบ แล้วเปิดเผยเพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ทุกยุคทุกสมัย ฉะนั้น มติของพระพุทธศาสนาคือเรากับท่านทั้งสองคือคุณพ่อคุณแม่ มีความผูกพันที่ลึกซึ้ง คงข้ามภพชาติ หลายภพหลายชาติแล้ว เป็นสิ่งที่เราควรยอมรับ เคารพและเอาใจใส่

สรุปแล้วเรามีอะไรที่ยังค้างอยู่กับท่าน ซึ่งในบาง

กรณีอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีบ้างเหมือนกัน ลูกที่ถูกทอดทิ้ง หรือโดนทารุณกรรมโดยการทุบตีหรือล่วงละเมิดทางเพศก็มี และดูจะมีมากขึ้นทุกวัน แต่ความสัมพันธ์พิเศษระหว่าง พ่อแม่กับลูกยังมีอยู่ในทุกราย ชาตินี้เป็นแค่ฉากเดียว จากก่อนเราไม่รู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้น เราควรประณาม และพยายามทุกวิถีทางที่จะป้องกันการเบียดเบียนลูก ลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมาย แต่ไม่ต้องเพ่งโทษเขา ด้วยอคติเพราะข้อมูลเราไม่ครบ ฝ่ายลูกควรตอบแทน บุญคุณที่อาจมองไม่เห็นเท่าที่ทำได้ อย่างน้อยที่สุดด้วยการให้อภัย

พ่อแม่ที่เป็นยักษ์เป็นมารกับลูกยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นพรหมเป็นพระกับลูกมากกว่า พระพุทธองค์ ทรงสอนเรื่องการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ในที่หลายแห่ง ที่ซึ้งนุก้นมากที่สุดคือตอนที่ท่านทรงสอน ทิศหก ให้กับ หนุมชื้อ สิงคาลกะ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

บุตรธิดาควรบำรุงมารดาบิดาผู้เป็นเหมือนทิศเบื้องหน้าว่าโดย

ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ

ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน

ดำรงวงศ์สกุล

ประพฤติดนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท

เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญให้ท่าน

คำสอนในพระสูตรนี้เป็นโครงสร้างของสังคัมพุทธ ที่เน้นความรับผิดชอบต่อกันหรือหน้าที่ มากกว่าสิทธิของแต่ละคน ทุกวันนี้ในเมืองไทยยังมีลูกที่ปฏิบัติตามหลักนี้อย่างน่าชมจำนวนไม่น้อย แต่ที่นี้อาตมาอยากจะอ้างพระพุทธพจน์อีกบทหนึ่งซึ่งมีการปฏิบัติตามน้อยกว่าคือ พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า ลูกคนไหนเชิญคุณพ่อคุณแม่ ไปนั่งบนปากคนละข้าง แล้วแบกไปแบกมาตลอดร้อยปี รับผิดชอบด้วยอาหารประณีตที่ท่านชอบ อาบน้ำนวดเส้นให้ท่าน แม้จนกระทั่งปล่อยให้ท่านถ่ายปัสสาวะและอุจจาระราด บ่าหรือไม้อย่างนั้นมอบเงินให้ท่านเป็นจำนวนล้านหรือ สิบๆ ล้าน ตั้งท่านไว้ในตำแหน่งมีเกียรติยศและอำนาจ ทำถึงขนาดนี้ก็ยังไม่ยากที่จะตอบแทนบุญคุณท่านได้หมด

แต่ว่าลูกคนใดสามารถปลูกฝังหรือชักนำให้พ่อแม่ ผู้ไม่มีศรัทธาในหลักธรรมหรือมีศรัทธาน้อย ได้มีศรัทธา

มากขึ้น พ่อแม่ผู้ไม่มีศีลหรือมีศีลที่ขาดตกบกพร่อง ได้มีศีลมากขึ้น พ่อแม่ผู้ตระหนี่ให้กลายเป็นผู้ยินดีในทาน และการช่วยเหลือเกื้อกูล พ่อแม่ผู้ไม่มีปัญญาชนะกิเลส และดับความทุกข์ได้มีปัญญา ลูกที่ทำอย่างนี้ได้สำเร็จก็ถือว่าตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ได้สมบูรณ์ ได้ใช้หนังกัดลิทธิได้หมด

พระสูตรนี้ให้ข้อคิดหลายอย่าง อาตมาเข้าใจว่า พระองค์ทรงตรัสบทนี้อย่างอมยิ้ม ไม่เชื่อลองวาดภาพตัวเองป้อนอาหารแก่พ่อแม่ผู้นั่งบนบ่าเราดูเถิด รับน้ำหนักท่านไม่ถึงร้อยปีหรอก อาจไม่ได้หำนาที่ด้วยซ้ำไป คุณแม่บางคนอาจไม่กล้าขึ้นเลยเพราะกลัวตกพื้นแขนขาหัก ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสอย่างนี้น่าจะเป็นเพราะว่าท่านทรงต้องการให้เราพิจารณาว่า โอโฮ! ทำถึงขนาดนั้นยังไม่พอนับประสาอะไรกับที่พวกเราทำกันทุกวันนี้ ท่านคงอยากให้เห็นว่ามันเหมือนกับเราเป็นหนี้สินจำนวนมหาศาลดิ้นรนแทบตายก็ได้แต่ดอกเบี๋ยไปให้เขา เขาทวงเงินเราจะอ้างความเหน็ดเหนื่อยกับเจ้าหนี้ไม่ได้ ไม่ใช่ประเด็น เขาสนใจแต่เงินที่ยังเหลืออยู่ เราทำอะไรให้พ่อแม่ก็เหมือนกัน

เราอาจคิดว่าเราทำได้มากแล้ว จริงๆ แล้วถ้าไม่ช่วยทางด้านธรรม การปรนนิบัติเป็นแค่การชำระดอกเบี๋ยเท่านั้นเอง เพราะหน้พ่อแม่ไม่ใช่หนี้ธรรมดาแต่เป็นหนังกัดลิทธิ

พระพุทธองค์จึงทรงสอนว่านอกเหนือจากการปฏิบัติพ่อแม่แบบทิศหกแล้ว ชาวพุทธเราต้องพยายามส่งเสริมให้ท่านทำแต่คุณงามความดี เรียกว่า เป็นกัลยาณมิตรของมารดาบิดา

ตรงนี้เราสามารถเห็นลักษณะของสังคัมพุทธชัดเจนว่าเป็นสังคัมที่ทุกคนพยายามเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน พ่อแม่ควรเป็นกัลยาณมิตรต่อลูก ลูกควรเป็นกัลยาณมิตรต่อพ่อแม่ พี่ควรเป็นกัลยาณมิตรต่อน้อง น้องควรเป็นกัลยาณมิตรต่อพี่ สามีควรเป็นกัลยาณมิตรต่อภรรยา ภรรยาควรเป็นกัลยาณมิตรต่อสามี ทุกคนควรช่วยกันขัดเกลากิเลส สร้างชีวิตและสังคัมแห่งความเมตตา กรุณาและปัญญา

ในพระสูตรข้างต้น พระพุทธองค์ทรงระบุธรรมสี่ประการ ก่อนอื่นขอทบทวนและขยายความของธรรม

เหล่านั้น

ศรัทธา คือความเชื่อมั่นว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้จริง เชื่อว่าคำสอนของท่านเป็นจริง เมื่อศึกษาและปฏิบัติตาม แล้วมีผลจริงต่อผู้ที่ปฏิบัติจริง เชื่อว่าผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามคำสอนมีจริง และหมูุ่รียชนนั้นน่าเคารพ นับถือยิ่งกว่าหมูุ่ชนอื่นทั้งหลายทั้งปวง เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของมนุษย์เอง เราจะดี จะชั่ว จะสุข จะทุกข์ ก็อยู่ที่เรา ชีวิตของเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับภูตผีปิศาจ เทวดา พรหม หรือการดลบันดาลของใครที่ไหน หากขึ้นอยู่กับ การกระทำของมนุษย์เองทางกาย วาจา ใจ ทั้งในอดีตและสำคัญที่สุดในปัจจุบัน เชื่อมั่นในศักยภาพของตัวเองที่จะบรรลุธรรมและเชื่อว่าความเป็นอิสระจากความทุกข์และกิเลสเป็นสิ่งที่สูงสุดที่มนุษย์ควรจะได้จากชีวิต

ศีล คือความงดงาม คือการห้ามใจจากการทำหรือพูดสิ่งที่เบียดเบียนตนหรือคนอื่น การหลุดพ้นจากบาปกรรมทางกายและวาจา ศีลจะมั่นคงด้วยการคุ้มครองของความละอายต่อบาปและความเกรงกลัวต่อบาป ศีลคือมาตรฐานชีวิตสำหรับผู้มุ่งการเจริญทางธรรม

จาคะ คือความไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนอกตัว คือ

ความยินดีในการให้ทานและการเกื้อหนุนจนเจือ ผู้มีจาคะเป็นคนใจดี อารีอารอบ ไม่ชิงก ขี้ติด ไม่ตระหนี่ ถิ่นเหนียว เป็นผู้มีน้ำใจ

ปัญญา คือความรู้ที่ดับทุกข์ดับกิเลสได้ มนุษย์อยู่ดี ๆ ก็เป็นทุกข์ได้ทั้งๆ ที่ไม่อยากเป็นแม้แต่ชนิดเดียว เพราะไม่เข้าใจว่าความทุกข์เกิดขึ้นและดับไปอย่างไร ทำไมไม่เข้าใจ? เพราะไม่เข้าใจตัวเองและไม่พยายามที่จะเข้าใจเท่าที่ควร ผู้ที่ไม่เข้าใจตัวเอง ต้องใช้ชีวิตเป็นเหยื่อของอารมณ์อยู่เรื่อยไป อยู่ในห้องมืดกับงูเห่า จะเดินไปเดินมาโดยไม่โดนงูกัดได้หรือแค่มัชนเฟอร์นิเจอร์ก็เหลือวิสัย

ปัญญาในเบื้องต้นคือความรู้ระดับสัญญาความจำที่เกิดจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่านหลักธรรม อารมณ์ทั้งดีและชั่ว เราปรุงขึ้นด้วยความเห็นและความคิด ผู้ที่เคยฟังหลักธรรมแล้วจดจำเอาไว้ ไตร่ตรองจนเข้าใจความหมายแล้วจะมีแนวความคิดที่ดี เมื่อจิตแล่นไปตามแนวที่ดีก็ไม่ตกร่อง ไม่กระแทก ไม่เลื่อนไหล เช่นเมื่อมีใครกลั่นแกล้ง ผู้ที่ไม่เคยฟังเทศน์หรืออ่านหนังสือธรรมะมักจะโกรธแค้นหรือก่อกลัดกลุ้ม ส่วนผู้ที่เคยศึกษาธรรมะจะจำได้ว่าพระเคยเล่าว่าแม้พระพุทธองค์เองทรง

เคยโดน ทำไมเราจะโดนไม่ได้ เลยทำได้มากขึ้น ไม่ต้องคว้าเอาขวดเหล้าหรือยานอนหลับเป็นที่พึ่ง ปัญญาในระดับนี้เป็นปัญญาที่รู้บาปบุญคุณโทษ ให้มุมมองชีวิตและโลกที่สงบและตรงต่อความเป็นจริง

ปัญญาในระดับสูงขึ้นไป เป็นปัญญาที่ทำให้ความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นในจิตของผู้มีศีลบริสุทธิ์และสมาธิหนักแน่น ถึงขั้นนี้ ไม่ใช่ความคิดเสียแล้ว มันเร็วกว่าความคิด เหมือนเครื่องบินรบที่เร็วกว่าเสียง ปัญญาคือการเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอย่างประจักษ์แจ้ง จนหมดสนุกในการยึดติดว่าเป็นเราหรือของเรา ปัญญาทะลุปรุโปร่งรู้ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวง รวมถึงความรู้สึกนึกคิดของตน ล้วนแต่เป็นของธรรมชาติที่ไม่มีเจ้าของ ปัญญาค้นพบว่าชีวิตไม่ใช่ป้อมปราการในที่กันดาร หากเป็นแม่น้ำที่ไหลอย่างเยือกเย็นอยู่ในอุทยานแห่งโลก เมื่อปัญญาเห็นอย่างนี้ก็จะปล่อยวาง

พระพุทธองค์ทรงสอนว่าลูกที่ดีควรเอาใจใส่ปรนนิบัติมารดาบิดา การปรนนิบัตินั้นเริ่มด้วยวัตถุ แต่ไม่ได้จบด้วยวัตถุ การให้วัตถุหรือการอำนวยความสะดวกสบายเป็นสัญลักษณ์ของความรัก แต่ไม่ใช่เครื่องพิสูจน์ความรัก

และไม่ควรเป็นสิ่งทดแทนความรักเสียเลย

วิธีการปฏิบัติต่อพ่อแม่ในแต่ละครอบครัวจะไม่เหมือนกัน เพราะย่อมขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลูกมีกี่คน ยังเด็กหรือโตแล้ว อยู่ที่บ้านหรือออกเรือนแล้ว อยู่ใกล้หรือไกลเป็นต้น ถ้าคุณพ่อคุณแม่อยู่ในวัยชราแล้ว ลูกที่ดีก็ต้องช่วยกันดูแลหรือผู้ที่ไม่สะดวกจริงๆ (ไม่ใช่แค่ข้ออ้าง) ก็ไปเยี่ยมบ่อย ๆ หรืออย่างน้อยที่สุดโทรศัพท์ไปคุยหรือเขียนจดหมายเป็นประจำ เล่าให้ท่านฟังเรื่องราวในชีวิตของลูก เพราะความที่รู้ว่าลูกคิดถึงและเป็นห่วง เป็นยาเย็นที่สามารถสงบจิตสงบใจของพ่อแม่ได้อย่างสนิท มีฤทธิ์มากกว่ายาที่หมอจัดให้ท่านเยอะ ฉะนั้น ลูกต้องให้ในสิ่งที่ตนมีอยู่ ท่านป่วยเราเสียค่ายา ค่าหมอ ให้ท่านก็ดีมาก แต่ถ้าเรายากจนช่วยด้านนั้นไม่ได้ เราต้องให้ในสิ่งที่เรามี เช่น เวลา การนั่งเป็นเพื่อน อ่านหนังสือให้ท่านฟังหรือการพยาบาลเท่าที่เราทำได้ เช่น การนวด การเช็ดตัว การป้อนข้าว อาจมีค่าต่อท่านมากกว่าเงิน

พระสูตรที่อ้างถึงข้างต้นนั้นทำให้เข้าใจว่าตัวกำหนด

ความสุขและความทุกข์ในชีวิตของเราที่ยิ่งใหญ่คือความรู้สึกนึกคิดหรือจิตใจของเราเอง ท่านจึงสอนว่าลูกที่สามารถช่วยให้คุณพ่อคุณแม่ตั้งอยู่ในคุณธรรม มีจิตใจแจ่มใสเบิกบานได้ ก็ได้บุญมากทีเดียวเพราะเป็นการให้หรือช่วยให้ท่านได้สิ่งล้ำค่า การให้สิ่งของ มันเสียได้เสื่อมได้ บางครั้งกลายเป็นดาบสองคมก็มี การรับใช้ก็ช่วยท่านได้เฉพาะในชาตินี้ แต่คุณงามความดีไม่มีโทษอย่างนั้นเลย ไม่ลอยตัวตามความเชื่อถือของใคร ไม่มีขึ้นมีลง ไม่มีใครแย่งชิงได้และยังเป็นเสบียงในการเดินทางไปสู่ชาติหน้าด้วย ท่านจึงเรียกคุณธรรมต่างๆว่าเป็นอริยทรัพย์ คือเป็นทรัพย์อันประเสริฐ ประเสริฐเพราะเป็นสื่อให้ได้สิ่งอันประเสริฐคือความเป็นอิสระจากความทุกข์อย่างสิ้นเชิง เราควรจะให้ความสุขความสบายแก่ผู้มีบุญคุณต่อเราให้มากที่สุดเท่าที่เราทำได้ แต่ในขณะเดียวกันไม่ควรลืมความจริงว่าสิ่งที่สูงกวานี้ยังมีอยู่ ต้องเข้าใจว่าการช่วยลดความทรมานในการทรมานทุพพลภาพในวัฏสงสารของพ่อแม่ ยังสู้การลดเหตุที่พ่อแม่ต้องรับการทรมานนั้นต่อไปไม่ได้

มติของพระพุทธศาสนาในเรื่องการตอบแทนบุญคุณจึงขึ้นอยู่กับหลักความเชื่อของเราว่า

๑. การเวียนว่ายตายเกิดเป็นทุกข์และการไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดเป็นสุข
๒. การเวียนว่ายตายเกิดมีกิเลสเป็นเชื้อ
๓. มนุษย์ปล่อยวางกิเลสได้และควรปล่อยวาง
๔. การปล่อยวางกิเลสและบำเพ็ญความดีคือการปฏิบัติไปสู่ความสุขที่แท้จริง

ปัญหาอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรเราจึงจะได้ปลุกฝังหรือชักนำให้คุณพ่อคุณแม่ของเราเจริญด้วยศรัทธา คือ จาคะ ปัญญา อย่างที่พระพุทธองค์ทรงแนะนำไว้ ก่อนอื่นขอให้เตรียมตัวรับความผิดหวัง เราอาจจะทำไม่ได้เหมือนกันหรืออาจจะได้ผลน้อย ไม่อ่อนของเรายังดัดยากพอสมควร ทำไม้มั้แก่ของท่านต้องดัดง่าย อย่ารำคาญท่านเลย อย่าหงุดหงิด อย่าท้อแท้ ใจจะไม่เป็นบุญ การที่คนเราเปลี่ยนยากเป็นเรื่องธรรมดา ฉะนั้น ขอให้ทำโดยไม่ต้องคาดหวังมาก ทำเพราะเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี อย่ายอมให้เป็นทุกข์กับการทำความดีเลย

สิ่งที่สำคัญคือเราต้องเป็นตัวอย่างที่ดี โบราณบอก
ว่าสิ่งที่ทำดั่งกว่าคำที่พูด การชักนำที่ดีที่สุดอาจจะไม่ใช่
การพูดก็ได้ จงให้คุณพ่อคุณแม่เห็นประโยชน์ที่เราได้
จากการศึกษาและปฏิบัติธรรม ให้ท่านเห็นความใจดี
ความใจเย็น ความเมตตา ความสุขุมรอบคอบ ความ
ไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคของเรา ท่านจึงจะเลื่อมใสและมี
กำลังใจทำตาม พูดง่ายๆว่าอยากช่วยคุณพ่อคุณแม่ต้อง
ช่วยตัวเองพร้อมๆ กัน

การช่วยในข้อที่สามคือจาคะ คงจะง่ายกว่าเพื่อน
เพราะวัฒนธรรมไทยได้เน้นในเรื่องนี้มาตลอด คงไม่มี
ประเทศไหนในโลกที่คนยินดีในทานเหมือนเมืองไทย
อย่างไรก็ตาม ลูกกตัญญูต้องคอยชวนท่านทำบุญอยู่
ตามโอกาสและในอัตราที่เหมาะสมและพอดี ควรชวน
ท่านให้ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อพระศาสนาและสังคมทั่วไป
อย่างแท้จริง มีสติปัญญาในการให้ รู้ความควรและ
ไม่ควร เช่นให้ทราบว่าพระวินัยห้ามพระช่ออะไรจากโยม
ผู้มีโชฎาติ นอกจากว่าโยมเคยปวารณาไว้ ฉะนั้น พระ
เรียไรกำลังทำสิ่งที่ผิดวินัย ไม่ต้องกลัวว่าถ้าไม่ให้จะเป็น

บาป ตรงกันข้าม ให้แล้วเป็นบาปมากกว่า เพราะ
เป็นการส่งเสริมความทุกข์ของพระและความเสื่อมเสีย
ของสถาบันสงฆ์

นอกจากนี้ การเป็นตัวอย่างในการใช้ชีวิตอย่าง
เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ ไม่สุรุษสุราย ไม่หลงใหล
กับวัตถุ เป็นการเตือนสติให้พ่อแม่ไม่ให้ติดในวัตถุด้วย
ซึ่งเป็นอีกความหมายหนึ่งของคำว่า จาคะ ในกรณีนี้เรา
ทำหน้าที่เป็นกระจกให้ท่านได้ดูตัวเอง คุณพ่อบางคน
เห็นรถยนต์รุ่นใหม่เอี่ยมก็กระโดดโลดเต้นเหมือนเด็กหนุ่ม
คุณแม่บางคนพอเห็นเสื้อผ้าแบบใหม่เอี่ยมก็อุทานออก
มาเหมือนสาวรุ่น ทั้งสองมักจับใจอยากได้โดยฉับพลัน
ในสมัยปัจจุบันหากปฏิกิริยาที่โบราณถือว่าเป็นการเสียผู้ใหญ่
กลายเป็นเรื่องธรรมดา การรู้จักความพอดีของเราจึง
อาจเตือนท่านได้บ้าง

ในข้ออื่นคงแล้วแต่นิสัยของพ่อแม่ ถ้าท่านเคยเข้า
วัดและสนใจเรื่องธรรมะ เราคงชวนท่านคุยในเรื่องมี
สาระได้ง่ายหน่อย แต่ถ้าท่านไม่เคยและสุขภาพยังดี

(คือยังไม่กลัวตาย) ท่านอาจจะไม่ชอบ เพราะผู้ที่ยัง
หวงแหนกิเลสว่าเป็นของมีค่า เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีรสชาติ
จะรู้สึกว่ธรรมะเป็นสิ่งที่คุกคามและเขาจะพยายาม
หลบหลีกหรือปิดเป่า ถ้าเป็นอย่างนั้นต้องยอมรับด้วย
ความเคารพในสิทธิของท่าน อย่าพึ่งถือท่านมาก ไม่
ต้องเคี่ยวเข็ญ ธรรมะไม่ใช่สิ่งที่ใครจะยึดเยียดให้ใครได้
ถึงแม้ว่าผู้อยากให้มีชีวิตหวังดีก็ตาม ต้องปล่อยวางไว้
ก่อน ถ้าท่านพร้อมเมื่อไหร่เราก็ยังยินดีเหมือนเดิม

ส่วนพ่อแม่ที่สนใจชวนท่านไปวัดก็ดี ให้ท่านได้
ทำบุญ ฟังเทศน์ นั่งสมาธิภาวนาในที่สงบบ้าง ท่านยัง
งมภายในเรื่องวัตถุมงคล ไสยศาสตร์ การดูหมอ หา
คนทรง ไหว้พระราหู ฯลฯ พุดได้ก็พุด แต่หากกาลหาเวลา
อันสมควรและอย่าให้ท่านรู้สึกว่เรารู้ท่านไม่รู้ เราฉลาด
ท่านโง่ ชวนให้ท่านออกกำลังกายเป็นประจำ การรำ
มวยจีนเหมาะดีเพราะเป็นการเจริญภาวนาอยู่ในตัว หา
หนังสือธรรมะดีๆ ให้ท่านอ่านหรือเปิดเทปให้ท่านฟัง
ชวนท่านคุยในเรื่องความเกิด ความแก่ ความเจ็บ
ความตายบ้างโดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องอัปมงคล ศรัทธา

และปัญญาเกิดจากการกล้าเผชิญหน้ากับความจริงของชีวิต
ไม่ใช่ว่าไม่ยอมคิดถึงเรื่องพรณนี้จะพ้นมันไปได้

ขอให้เข้าใจด้วยว่การเป็นลูกที่ดีไม่ได้หมายความว่า
ต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณพ่อคุณแม่สั่งหรือขอร้อง
ไม่ใช่ว่การฝืนใจท่านต้องบาปเสมอ ทำไม? ก็เพราะพ่อ
แม่ที่สั่งและขอร้องในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมก็มี
ท่านชวนเราทำในเรื่องผิดกฎหมายหรือในอบายมุขต่างๆ
เช่นกินเหล้าหรือเล่นการพนัน เป็นต้น เราไม่ทำตามก็
ไม่ผิด นอกจากพ่อแม่เราแล้วเรายังเป็นลูกของพระพุทธเจ้า
อยู่ บุญคุณของพระพุทธองค์ยิ่งมากกว่าของพ่อแม่อีก
ฉะนั้น ในเมื่อการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ขัดกับ
หลักความถูกต้อง ผู้มีปัญญาต้องเอาความถูกต้องก่อน
การเป็นกัลยาณมิตรกับตัวเองและคุณพ่อคุณแม่ไม่ต้อง
เอาใจท่านในทุกเรื่อง เราต้องมีหลักการที่ชัดเจน ดีงาม
และไม่เข้าข้างตัวเอง

มีเวลาว่างตอนเช้าหรือตอนเย็นก็ทำวัตรสวดมนต์
กับท่าน ชวนท่านนั่งสมาธิด้วยกัน ความสงบให้ความสุข

ความเข้มแข็งและความผ่องใสที่น่าอัศจรรย์แก่ผู้ที่เข้าถึง และผู้ใดทำจิตสงบได้แล้วมักมีอายุยืนด้วย เนื่องจากว่า พลังสมาธิข่มความว้าวุ่นขุ่นมัว ความวิตกกังวล ซึ่งเป็น ตัวทำลายภูมิต้านทานโรค ถ้าท่านฝึกสมาธิจนชำนาญ ท่านจะมีที่พึ่งภายในอันเลิศในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ส่วน การช่วยท่านขัดเกลากิเลส วิธีการง่ายๆอย่างหนึ่งคือการ ไม่ยอมพูดคุยในเรื่องที่เป็นอกุศล ไม่ยินดีในการนินทา ใครลับหลัง ถ้าเราเจ็บไปท่านจะไม่สนุกและคงจะรู้สึก ตัวบ้าง

ลูกที่ยังอยู่ที่บ้านต้องเป็นกลางในการปะทะกันระหว่าง พ่อกับแม่ที่อาจเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ในยามดึกเรียด ทั้งสองฝ่ายมักจะทาบทามเพื่อให้เราเข้าข้างเป็นพันธมิตร ลูกที่ดีต้องไม่ยอมอย่างนั้น คงอยู่เป็นกรรมการดีกว่า พยายามพูดให้ท่านเย็นลง ระวังอย่าทำอะไรหรือพูด อะไรที่ทำให้เหตุการณ์กำเริบ ชวนให้ท่านยอมซึ่งกันและ กันโดยไม่ต้องมีแพ้มีชนะกัน อุดหนุนในการฟังเรื่อง ทุกข์ใจของท่านทั้งสองโดยไม่เบื้อหน้าย อย่างนี้เรียกว่า การตอบแทนบุญคุณเหมือนกัน เป็นการช่วยให้ท่านมีสติ

ไม่ละเมิดในหลักล้มมาวาจา

ถ้าเราปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตรต่อคุณพ่อคุณแม่ท่านๆ เข้า ความเชื่อถือของท่านในตัวเราจะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และโอกาสที่เราจะได้ชักนำท่านในทางที่ดีจะมีมากขึ้น แต่ต้องค่อยเป็นค่อยไป อย่าใจร้อน ขอให้สังเกตว่า เราเองก็ได้กำไรอยู่เรื่อยเพราะในการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่เรา ต้องใช้ความอดทนมาก ผู้ที่ชราแล้วชอบหงุดหงิด จุกจิก หรือหลงลืม เป็นอย่างนั้นแล้วเราต้องรักษาความทรงจำ ของจิตไว้ทุกๆ ที่อยากรำคาญ การช่วยท่านกับช่วยตัวเอง จึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ที่จริงโลกนี้เป็นโลกแห่งบุญคุณ อาหารที่เราได้ ทานวันนี้เราปลูกเองไหม? มันมาจากไหนบ้าง? เสื้อผ้าที่ ใส่วันนี้เราตัดเองไหม? ผ้ามาจากไหน? เสื้อที่ทำจาก ผ้าชิ้นหนึ่งต้องมีทั้งผู้ปลูกฝ้าย ผู้เก็บเกี่ยวฝ้าย ผู้ทอ ฝ้าย ผู้ตัดเสื้อหรือผู้ออกแบบเครื่องทอและตัด ผู้ผลิต ผู้ขาย ฯลฯ วันนี้ถ้าได้ใช้โทรศัพท์ ดูโทรทัศน์หรือนั่ง รถยนต์ เราได้อาศัยความฉลาดและความเพียรของ

เพื่อนมนุษย์สักกี่คนในกี่ประเทศ? การสำนึกในสิ่งที่เรา
ได้ว่ามาจากไหนบ้างจะทำให้จิตใจสงบลงไปได้และทำให้
เรารู้สึกถึงสายสัมพันธ์ระหว่างชาวโลกที่ตาเรามองไม่เห็น

ไม่ใช่ที่เราเป็นหนี้แต่มนุษย์อย่างเดียว สัตว์ก็มี
บุญคุณต่อเราเหมือนกัน เช่น ไล่เดือนไม่กินดินมนุษย์ก็
ทำการเกษตรไม่ได้ ทำการเกษตรไม่ได้ก็ตายทั้งนั้นแหละ
ไล่เดือนก็มีบุญคุณต่อเรามาก ไม่ต้องพูดถึงควาย วัว
และสัตว์เลี้ยงอย่างอื่น เราเคยคิดชอบใจมันบ้างไหม

จริงๆ แล้วมนุษย์หายจากโลกเมื่อไร น่ากลัวสัตว์
ทุกจำพวกต้องออกมาให้ร้องกันจนเสียงแหบเมื่อนั้น
เพราะมนุษย์เราเนรคุณ ใช้สอยของธรรมชาติตลอดแต่
กลับทำลายธรรมชาติจนโลกจวนจะพินาศ เพียงเพื่อ
ผลประโยชน์ส่วนตัว ด้วยหลงว่าเราเป็นเจ้าโลก ไม่ต้อง
รับผิดชอบอะไรต่อสัตว์และพืชร่วมโลก ของใครของมัน
แม้ชาวพุทธเราซึ่งน่าจะฉลาดกว่านี้ก็รับเอาความคิดบ้าๆ
บอๆ ของชาวตะวันตกโดยไม่ค่อยรู้สึกตัว เลยยินดีกับ
การทำลายอนาคตของโลกอย่างหน้าตาเฉย ต่อจากนี้ไป
เราและลูกหลานของเราจะต้องรับผลกระทบ แล้วเราจะไป

โทษใคร? เดียวนี้อาจจะไม่สายเกินแก้ แต่เราต้อง
เปลี่ยนความคิดใหม่ ให้รับรู้ในความลึกซึ้งของบุญคุณ
ช่วยกันปราบความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ จุดเริ่มต้นคือ
ครอบครัวของเราเอง

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่าในโลกนี้ผู้ที่ไม่เคยเป็นพ่อ
เป็นแม่ เป็นพี่ เป็นน้องของเราในชาติก่อนหาได้ยากมาก
ฉะนั้น ผู้ที่ซาบซึ้งในบุญคุณของผู้มีอุปการคุณต่อตน
ควรจำบทนี้ไว้ด้วย แล้วให้เราปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ทุก
คนในลักษณะเป็นเพื่อนที่ดีและให้เราเป็นเพื่อนที่ดีของ
โลกที่เราอยู่ด้วย

สุดท้ายนี้จึงขอให้เราทุกคนใช้ชีวิตอย่างกัลยาณมิตร
เป็นเพื่อนที่ดีแก่ตัวเอง ทำ พูดและคิดแต่เรื่องที่เป็น
ประโยชน์แก่ตนและคนอื่น เป็นเพื่อนที่ดีแก่ผู้มีอุปการคุณ
ต่อเราทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณพ่อคุณแม่ ให้ใน
สิ่งที่ควรให้ รับใช้ในสิ่งที่ควรรับใช้ ที่สำคัญที่สุดคือให้
ท่านและให้เราเองเจริญด้วยศรัทธา ศีล จาคะและปัญญา
ตลอดกาลนานเทอญ

ชยสาโรภิกขุ

- นามเดิม : ฌอน ชิเวอร์ตัน (SHAUN CHIVERTON)
- พ.ศ. ๒๕๐๑ : เกิดที่ประเทศอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๕๒๑ : ได้พบกับท่านอาจารย์สุเมโธที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ ถือเพศเป็นอานาคาริกะ (ปะขาว) อยู่กับท่านอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย
- พ.ศ. ๒๕๒๒ : บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
- พ.ศ. ๒๕๒๓ : อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดหนองป่าพง โดยมีพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นพระอุปัชฌาย์
- พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔ : รักษาการเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
- ปัจจุบัน : พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา

“ลูกคนใดสามารถปลุกฝังหรือชักนำ
ให้พ่อแม่ผู้ไม่มีศรัทธาในหลักธรรม หรือมี
ศรัทธาน้อย ได้มีศรัทธามากขึ้น พ่อแม่
ผู้ไม่มีศีลหรือมีศีลที่ขาดตกบกพร่องได้มีศีล
มากขึ้น พ่อแม่ผู้ตระหนี่ให้กลายเป็นผู้ยินดี
ในทาน และการช่วยเหลือเกื้อกูลพ่อแม่ผู้
ไม่มีปัญญาชนะกิเลสและดับความทุกข์ได้มี
ปัญญา ลูกทำอย่างนี้ได้สำเร็จก็ถือว่า
ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ได้สมบูรณ์
ได้ใช้หนี้อันศักดิ์สิทธิ์ให้หมด”